

De coronacrisis heeft ons weer eens geleerd dat maatschappelijke problemen niet door de wetenschap opgelost kunnen worden. In het begin van de coronacrisis hadden de Nederlandse crisisregelaars onder leiding van Rutte de neiging om zich te verschuilen achter de wetenschappers van het RIVM, maar al snel werd duidelijk dat dat geen overtuigend en succesvol beleid garandeerde.

In de *Volkskrant* van 2 oktober 2020 werd in Nederland actieve wetenschappers met een Duitse achtergrond gevraagd het Nederlandse beleid met het Duitse te vergelijken. Gezondheidseconoom Jochen Mierau van de Rijksuniversiteit Groningen stelde dat in Duitsland de bevoegdheden tussen politiek en wetenschap duidelijker verdeeld zijn. De *Volkskrant*: 'Wetenschappers adviseren, politici maken het beleid. Die verdeling wordt door beide partijen steeds opnieuw benadrukt. "Persoonlijk vind ik dat het RIVM in Nederland te veel petten op heeft. Het stelt het beleid voor, onderbouwt en evalueert het." De heldere Duitse rolverdeling maakt het voor politici gemakkelijker om van mening te veranderen als er nieuw wetenschappelijk bewijs is, zoals de Duitse gezondheidsminister Jens Spahn deed met betrekking tot mondkapjes.' Rutte en de zijnen schutterden weinig overtuigend met die mondkapjes.

In hetzelfde artikel verbaasde Andreas Voss, hoogleraar infectieziektenpreventie bij het Radboud UMC en lid van het Outbreak Management Team, zich over de rol van influencers en 'zelfbenoemde experts' aan talkshowtafels in Nederland. Hij zag hoe de media hun een podium en daarmee 'onterechte autoriteit' gaven. 'Een dieptepunt. In Duitsland absoluut ondenkbaar.'

Deze commentaren werpen ook

enig licht op de positie van de wetenschap in het Nederlandse onderwijs. Onderwijspolitici willen zich ook wel eens verschuilen achter wetenschappelijke vaststellingen. In het onderwijsveld heerst eenzelfde soort verdeeldheid als in het debat over coronabeleid. Enerzijds worden wetenschappers diep gewantouwd als bemoeizuchtige theoretici die van de schoolpraktijk geen kaas hebben gegeten, anderzijds wil men zich graag laten (ver)leiden en in zekerheden of rooskleurige beloftes geloven.

Een belangrijk feit is dat 'de wetenschap' niet bestaat, maar alleen wetenschappers, die zich manifesteren in sterk uiteenlopende varianten. Er zijn de echte onderzoekers, die heel terughoudend zijn met generalisering van onderzoeksresultaten, maar er zijn ook goeroetypes die in hun verkondiging schaamteloos misbruik maken van hun academische status: 'Wetenschappelijk onderzoek wijst uit...' Leraren voor wie het onderzoekveld onbekend gebied is, kunnen de geldigheid van de claims niet controleren. Een begrijpelijke reactie is dan ook 'eerst zien en dan geloven'. De leraren willen concreet onderwijsmateriaal zien, dat op uitvoerbaarheid en geloofwaardigheid van de leerresultaten beoordeeld kan worden.

Dat concrete bewijsmateriaal blijft meestal uit. 'De wetenschap' kan de complexiteit van de schoolwerkelijkheid niet aan. 'De wetenschap' kan de eigen complexiteit niet eens aan. Eén enkele talenles kan geanalyseerd worden in talloze perspectieven: pedagogisch, onderwijskundig, sociaalpsychologisch, puberteitspsychologisch, leerpsychologisch, taalbeheersings-, toegepasttaalkundig, psycholinguïstisch, communicatietechnologisch, semantisch, semiotisch, retorisch, literatuurtheoretisch, sociolingu-

istisch, intercultureel enzovoort. Welke wetenschapper is op overtuigende wijze van al deze markten thuis? En dan weet die nog weinig of niets van het onderwijsklimaat in de klas en de geschreven en ongeschreven regels en afspraken in de sectie en in de school.

Zoals de politici talloze factoren moeten afwegen om hun beleid te bepalen, moet in de les de leraar de beslissingen nemen, van minuut tot minuut. Zij of hij heeft daarbij geen Outbreak Management Team ter beschikking maar staat er alleen voor. Hij of zij moet van minuut tot minuut handelen en heeft daar routine en overtuigingen voor nodig. Overtuigingen zijn er om niet voortdurend te hoeven twijfelen en weifelen. Daarom moeten veel adviezen en invloeden buiten de deur van het klaslokaal blijven, bijvoorbeeld die van de wetenschap. In sociaalpsychologisch onderzoek worden die overtuigingen *beliefs* genoemd, vaak met een negatief voorteken: ze zijn hardnekkig en ontoegankelijk voor veranderingsboodschappen van wetenschappelijke zijde. Dat kan frustrerend zijn, voor wetenschappers, lerarenopleiders, nascholers en andere stuurlieders die het beste voor hebben met ons aller talenonderwijs maar ontegenzeggelijk aan wal staan.

Terwijl men in Duitse talkshows elkaar beleefd laat uitpraten, wordt in Nederland veel meer gekraakeld en door elkaar geroepen. In Duitsland ontwikkelt het onderwijs zich geleidelijker, misschien is het daar zelfs ouderwets en conservatief. Het onderwijsbeleid is in Nederland innovatiever en volatieler, maar of het daardoor effectiever wordt is de vraag. Het Nederlandse kraakeel verbreedt de kloof tussen theorie en praktijk: leraren houden zich instinctief of ook wel bewust Oost-Indisch doof voor heilsboodschappen van buiten. EK ■